

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Narsaq 19. november 2013

Vilhelm Lynge Hard/aqutsisoq – ordstyrer

Borgmester Jørgen Wæver Johansen/

Maani Narsap katersortarfianut taama amerlatigisut takkussimammata nuannaarutigaaara.

Nalunngeriikkassitut unammilligassarpassuaqarpugut. Ukiut kingullit tallimat ingerlaneranni nunap immikkoortuanit 500-it sinnillit allamut nuupput. Innuttaasut periarfissaqarfiusunut nutserput, ilaquuttammi pilersorsinnaassagaanni suliffissaqartariaqarpoq.

Akileraarutitigut isertitat apparpata, ajoraluartumik tamatuma kingunerisaanik innuttaasunik sullissinissamut aningaasassat ikinnerulertarput. Taamaattumik inuussutissarsiutinik nutaanik aallartitsisariaqarpugut, innuttaasunut sullissineq qaffatsissinnaaniarlugu. Aatsitassarsiorfinnik ingerlatsineq periarfissat annertuut ilagisussaavaat, taamaattumillu suliassaqarfik taanna ineriartortinneqassaaq.

Nutaanik suliniuteqarnissamut periarfissanik misissuinissaq suliassaraarput. Tassunga ilanngullugu aatsitassarsiornerup iluani. Nuannaarutigaaarput misissuinerit 2001-ip missaani aallartittut maannakkut inatsisinut naapertuuttumik Killavaat Alannguanni piaanissamut akuersisummik kinguneqartussanngormat, aammalu misissuinerit maannakkut kommunimi maani tusarniaassutigineqarmata. Tassa taanna unnuk manna ataatsimiititsinermi sammineqartussaavoq. Qinnuteqaammi sorpassuit ilaapput. Innuttaasutut pisussaaffigaarput apeqqutit apeqqutigerusutavut apeqqutiginnissaat. Innuttaasut suliap ingerlanerani tassani malinnaaqqissaarnissamut periarfissaqarlutik misigisimasariaqarput, aammalu suliffeqarfiit sapinngisamik annertunerpaamik peqataatinneqassapput. Tassami suliassat taamaattut kommunitinnut iluaqutaanissaat tamatta soqutigisaraarput. Maannakkut apeqquteqarnissassinut periarfissaqarput, taakkua allatorneqassapput aammalu Naalakkersuisut isummerfigisassaannut aalajangiinissamut tunngaviusunut ilanngunneqassallutik.

Suliniutit Killavaat Alannguannit ittit pisariaqartippavut. Innuttaasut misigisimagunik isummaminnik annissuinissamut periarfissaqarsimanatik, maannakkut tamatumunnga ataatsimiititsinermi matumani periarfissaqarput. Taamaangippat tusarniaaneq 2. december 2013 tikillugu ingerlasussaavoq.

Jeg er glad for at der er kommet så mange til mødet her i Narsaq Forsamlingshuset.

Som I ved, så står vi overfor store udfordringer. I løbet af de sidste 5 år er over 500 flyttet fra regionen. Indbyggerne flytter dertil hvor der er muligheder, for skal man kunne forsørge sin familie, så kræver det at der er arbejde at få.

Når skatteindtægter falder, så betyder det desværre også, at der bliver færre penge til borgerservice. Derfor skal vi have nye erhverv op og køre, for at vi kan højne serviceniveauet overfor borgerne. Minedriften vil være en af de store muligheder, og dette område skal derfor udvikles.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Vores opgave er at undersøge muligheder for nye tiltag. Heriblandt indenfor mineindustrien. Vi er glade for at de undersøgelser, der startede omkring 2001, nu er resulteret i en, helt i tråd med lovgivningen, udnyttelsestillade i Killavaat Alannguat, og undersøgelserne er nu genstand for høringer her i kommunen. Det er det aftenens møde handler om. Ansøgningen rummer mange elementer. Vores pligt som borgere er også at stille de spørgsmål som presser sig på. Det skal være sådan, at borgerne have mulighed for at følge nøje med denne proces, og virksomhederne skal inddrages mest muligt. For vi er alle interesseret i at projekter af denne slags skal komme kommunen til gavn. Det er nu I kan stille spørgsmål, disse vil blive noteret og vil blive inddraget i det beslutningsgrundlag som Naalackersuisut skal forholde sig til.

Initiativer som det i Killavaat Alannguat har vi brug for. Har befolkningen en følelse af, at man ikke har haft mulighed for at give sit mening til kende, har man nu mulighed for det via dette møde. Ellers er høringsperioden frem til 2. december 2013.

Naalackersuisoq for Erhverv og Råstoffer, Jens-Erik Kirkegaard/ Inuussutissarsiornermut Aatsitassaqarnermullu Naalackersuisoq, Jens-Erik Kirkegaard

Naalackersuisut sinnerlugit nuannaarutigaa tusarniaalluni ataatsimiisitsinissamut uunga takkuttut taama amerlatigimmata.

Tanbreezip Killavaat Alannguanni aatsitassanik qaqutigooortunik (Eudialytinik) piianissamut suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaalluni ataatsimiisitsinermut tikilluaqqusillunga oqaaseqalaarniarpunga.

Qaqortumi, Nanortalimmi, Alluitsup Paani maanilu Narsamilu Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaalluni ataatsimiisitsisoqarpoq, taakkunungalugu amerlanerpaat peqataanissaat pingaaruteqarpoq.

Naalackersuisuniit pingaartinneqarpoq tamat soqutigisaqaqatigiillu siunissami aatsitassarsiornermi suliniutissanut peqataatinneqartarlutik sunniuteqartarnissaat.

Naalackersuisuniit anguniangarput ersarilluinnarpoq. Aatsitassaativut aningaasarsiornikkut siuariartornermut ineriartortitsinermullu atorineqassapput, aatsitassarsiornermilu suliniutiniit aallaveqartumik suliffeqarfinni sulisoqarnermi akileraarutigut royaltimillu akitsuutigut isertitaqartassaavut. Tassami nunatta aatsitassatigut pisuussutai siunissami aningaasarsiornermi tungaviit/nappatit pingaarnerit ilangilluinnalertussavaat, taakkulu ikitsuinnaat kisimik iluaqutigissanngilaat, inuiaqatigiilli iluaqutigissavagut.

Qularutigineqassanngilaq suliniut maanna sammisarput Kujataani suliffissanik nutaanik aamma isertitaqarfiusinnaasunik nutaanik ineriartortitsinissamut periarfissiissammat.

Naalackersuisuniit pingaartinneqarluni soqutigisarineqarpoq, suliffissat amerlanerpaat Kalaallit Nunaanni pilersinneqarnissaat. Tassa inuussutissarsiornikkut suliat annertunerpaat Kalaallit Nunaanni ingerlanneqartassasut. Aamma aatsitassat piianeqartut atortussiariniarlugit suliareqqinneqartarneri nunatsinni ingerlanneqartarnissaat soqutigisaralugu pingaartipparput.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Kisianni una erseqqissarneqartariaqarpoq aatsitassarsiorluni suliniutit aatsaat piviusunnngortinneqartassapput, Kalaallit Nunaanni avatangiisinut, peqqissutsimut sillimaniarnikkullu piumasaaqatit eqquutsinneqaraangata.

Tusarniaalluni ataatsimiisitsinermi matumani Tanbreezip suliniutaanut tunngatillugu nalunaarusiat marluk oqaluuserineqassapput, tassaasut inuiaqatigiinni piujuartussamik iluaqutaasumik sunniutaasussanik nalilersuineq (VSB) aamma avatangiisinut sunniutaasussanik nalilersuineq (VVM). Nalunaarusiat taakku tamanut ammasumik maanna tusaarniaaassutigineqarput, taakkunungalugu isummersornissamut periarfissaritinneqartoq decemberip ulluisa aappaannut killeqarpoq.

Nalunaarusiat paasiuminartumik saqqummiunneqarnissaat anguniarlugu, Tanbreezimit aamma suliffeqarfimmut attuumassuteqanngitsunit aallartitanit saqqummiussisoqassaaq, Uanga isumara naapertorlugu taamatut saqqummiussisoqarpat, suliniummut tunngatillugu siammasissumik isiginninnissamik tamanna periarfissiissaaq. Saqqummiussisoqareerpat oqaaseqaateqarnissamut aamma Tanbreezimit Namminersorlutillu Oqartussanit aallartitanut apeqquteqarnissamut periarfissaqarluarumaarpoq, apeqqutigiumaakkasilu sapinngisaq tamaat pitsaanerpaamik akissuteqarfiginiarneqartarumaarput.

Ataatsimiinerni tamani allatseqartassaaq, oqaatigineqartut apeqqutigineqartullu tamarmik eqikkarlugit allaaserineqartassapput. Ataatsimiinnernit eqikkaanerit Tanbreezimit tunniunneqassapput, taakkulu tunngavigalugit suliffeqarfimmit nalilersuisoqarsinnaavoq, suliniutitut pilersaarutigineqartoq allannngortinneqassanersoq.

Neriuppunga sunniuteqarnissamut periarfissaq una atorluarumaarissi, siunnersuuteqarlusi, oqaaseqaateqarlusi imaluunniit isummersuuteqarlusi.

Qujanaq.

På vegne af Naalakkersuisut er jeg glad for at der er kommet så mange til dette høringsmøde.

Jeg vil gerne have lov til at byde alle velkommen til dette offentlige høringsmøde om Tanbreez projektet ved Killavaat Alannguat.

Der er nu afholdt 4 offentlige høringsmøder i Sydgrønland om projektet. I Qaqortoq, Nanortalik, Alluitsup Paa og her i Narsaq. Og i den forbindelse er det vigtigt, at så mange så muligt møder op til høringsmøderne. For Naalakkersuisut er det nemlig vigtigt, at flest muligt borgere og interessenter engagerer sig i de fremtidige råstofprojekter.

Naalakkersuisuts målsætning er klar. Mineralske råstoffer skal skabe vækst og udvikling med indtægter fra royalty og skatter fra nye arbejdspladser forbundet med mineral projekter. For vores fælles råstoffer vil i fremtiden udgøre en markant grundpille i vores fælles økonomi, og skal være til gavn for alle i samfundet – og ikke kun de få.

Der skal ikke herske tvivl om, at det aktuelle projekt vil kunne skabe udviklingsmuligheder i Sydgrønland som helhed med nye arbejdspladser og indtægtsmuligheder. Det er et væsentligt hensyn for

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Naalakkersuisut at flest mulige arbejdspladser skal skabes i Grønland – det betyder også at så meget af industriaktiviteterne som muligt skal foregå i Grønland. Det gælder også oparbejdning af malmen til mineraler.

Men råstofprojekter skal kun realiseres, hvis de lever op til de krav som Grønland stiller i forhold til miljø, sundhed og sikkerhed.

I dag skal vi diskutere de to rapporter, der omhandler Tanbreez-projektet. Det er rapporterne Vurdering af Samfundsmæssig Bæredygtighed og Vurdering af Virkninger på Miljøet. Begge rapporter er sendt til offentlig høring, som man har mulighed for at kommentere på indtil den 2. december.

For bedre at kunne forholde sig til de to rapporter, vil der være præsentationer af både selskabet og repræsentanter som ikke er tilknyttet selskabet. Jeg er selv af den opfattelse, at dette vil give et mere nuanceret billede af projektet. Og efter præsentationen vil der blive rig mulighed for at fremkomme med jeres kommentarer og spørgsmål til både repræsentanter fra Tanbreez og Selvstyret. Og så vil vi bestræbe os på at besvare spørgsmålene så godt som muligt.

Der er en referent til hvert af høringsmøderne, der skal sikre at alle jeres spørgsmål og kommentarer bliver noteret. Det sikrer at Tanbreez får en kopi af referaterne, så de dermed kan vurdere om deres planer skal justeres. Jeg håber, at I ville benytte jer af denne mulighed for indflydelse og komme med jeres input, meninger og holdninger.

Naalakkersuisoq for Miljø og Natur Kim Kielsen/ Avatangiisinut Pinngortitamullu Naalakkersuisoq Kim Kielsen

Aatsitassanut suliassaarfik 1998-imili periusissaq aatsitassarsiorluni ingerlatat inuiaqatigiit aningaasaqarneranni sukarsuit sisamassarissagaat naliiisoqarluni oqallisigineqalersimavoq. Taamanikkulli suliaqarneq aallartinneqarpoq, aammalu suut tamarmik ingerlaannaq piviusunnngortinneqarsinnaanngikkaluartut takusinnaavarput Killavaat Alannguat pilersaarutit piviusunnngortinnissaat qanoq qanitsiginnaasoq assersuutissaasoq.

Killavaat Alannguanni misissuinerit takutippaat, aatsitassarsiorneq aallartissagaluarpat pinngortitaq avatangiisillu annikitsuaraannarmik sunnerneqartussaasut. Paasineqarpoq aalisakkat aatsitassarsiornermik ingerlatsiviusussatut eqqarsaatigineqartup eqqaani imaaniittut annikitsuaraannarmik sunnerneqartussaasut.

Maannakkut ilissi innuttaasutut isummersuutisi oqaatigisussanngorpasi – isummersuutisi ataatsimoortumik aalajangiinissamut tunngaviusussanut naleqarput.

Naalakkersuisut politikkerat aatsitassarsiornermik ingerlataqarnermi pinngortitaq avatangiisillu pilliutigineqassanngitsut. Aatsitassarsiorluni ingerlataqarnermi avatangiisit tamatigut sunnerneqartussaasarput, kisianni tamanna annikinnerpaamiitinneqassaaq. Inatsit aalajangersakkanik imaqarpoq tassanilu pinngortitamik avatangiisinillu illersuinissamut sillimaniarnermi iliusussat atuuttussat erseqqissarneqarput.

Råstofområdet har siden 1998 været genstand for en diskussion om den strategi, hvor råstofaktiviteter blev vurderet til at være den 4. søjle i samfundsøkonomien. Der er igangsat arbejder siden, og selvom alt ikke kan blive virkeliggjort med det samme, kan vi se, at Killavaat Alannguat er et eksempel på hvor tæt planerne er på at kunne føres ud i livet.

Undersøgelser i Killavaat Alannguat har vist, at der vil være meget lidt påvirkning af natur og miljø såfremt mineindustrien igangsættes. Det er konstateret, at der vil være meget lidt påvirkning af de fisk, der er at finde i vandet omkring den påtænkte mineaktivitet.

Det er nu at I som borgere skal give udtryk for jeres holdninger – jeres holdninger har værdi for det samlede beslutningsgrundlag.

Det er Naalakkersuisuts politik, at mineaktiviteterne ikke skal ske på bekostning af natur og miljø. Ved mineaktiviteter vil miljøet altid blive påvirket, men det skal være på et minimum. Lovgivningen indeholder bestemmelser og præciserer her forholdsregler, der er gældende for beskyttelse af natur og miljø.

Tanbreez-imit

Fra Tanbreez

Greg Barnes:

Greg Barnes ukiut kingulliit 20-it sumiiffimmiippoq. Tanbreez-imi kisiartaalluni aktiaateqartuuvoq, aammalu Greenland Mineral and Energy, GME-mi Kuannersuit eqqaanni misissuinissamut akuersisummik peqartumi kisimiittuni aktiaateqartuni annersaalluni.

Greg Barnes-ip Killavaat Alannguanni aamma Kuannersuarni aatsitassat assigiingissutaat nassuiarpaa.

Killavaat Alannguat; Kakortokit, aatsitassamik qaqutigoortumik Eudialyt-imik akoqartoq. Sumiiffik annikitsuaraannarmik uranitaqarpoq thorium-itaqarlunilu. Zinkimik soqanngilaq. Eudialyt-imi aatsitassat qaqutigoortut saffiugassartaat annertoorujussuupput.

Kuannersuit; Steenstrupin, uranimik aamma thorium-imik annertoorujussuarmik akoqartoq. Aamma fluorimik zink-imillu akoqarpoq. Aatsitassamik qaqutigoortunik annikitsuaraannarnik peqarpoq.

Greg Barnes-ip Killavaat Alannguannut aamma Kuannersuarnut tunngatillugu ujarassiornikkut ataatsimoorutaasut nassuiarpai, tassani Kuannersuarni peqarfik imerpalasup magmatiskiusup qaavani qallermi inissisimalluni, Killavaat Alannguanni peqarfik magmatiskiusup appasinnerusortaani inissisimalluni. Magma taanna imerpalasuusoq magmap taassuma oqinnerusortaa peqarfiup qaavanut qaffakarsimavoq aammalu oqimaannerusortaa peqarfiup naqqanut kivisimalluni. Taamaattumik aatsitassami Steenstrupin-imi akuusut (Kuannersuit) tassaapput aatsitassat oqinnerusut – aatsitassat qaqutigoortut aamma aatsitassat qinngornernik ulorianartunik akoqartut. Aatsitassami Kakortokit-imi akuusut (Killavaat

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Alannguat) oqimaangaatsiarput taamaattumillu pinngoqqaatinik qinngornernik ulorianartunik annertuunik akoqaratik.

Peqarfik magmatiskiusoq taanna issorsimammat qaqqaq peqarfiup eqqaaniittoq ukiorpassuit ingerlaneranni allangoriartorsimavoq aammalu peqarfik magmatiskiusoq nikisissimallugu. Oqartoqarsinnaavoq "peqarfioqqaartoq" magmatiskiusoq napasimagaluartoq "nallarsimasoq", tassani qaava tassaalluni Kuannersuit sumiiffianiittoq naqqalu tassaalluni Killavaat Alannguata sumiiffianiittoq.

Allanik sumiiffimmi aatsitassaqarpoq siunissami piiarneqarsinnaasunik. Taamaattumik suliffissanik suli allanik pilersitsinissamut periarfissaqarpoq.

Greg Barnes har været i området de seneste 20 år. Han er eneaktionær i Tanbreez, og den største enkelte aktionær i Greenland Mineral and Energy, GME, som har efterforskningstilladelsen omkring Kuannersuit/Kvanefjeldet.

Greg Barnes skitserede forskellen på de mineralske råstoffer i Killavaat Alannguat og Kuannersuit/Kvanefjeldet.

Killavaat Alannguat; Kakortokit, som indeholder det sjældne mineral Eudialyt. Området indeholder meget lidt uran og thorium. Zink forekommer ikke. Der er i Eudialyt'en sjældne jordarters metaller i høje koncentrationer.

Kuannersuit; Steenstrupin, som indeholder uran og thorium i høje koncentrationer. Indeholder også fluor og zink. Meget lave koncentrationer af sjældne jordarters metaller.

Greg Barnes beskrev den fælles geologiske oprindelse for Killavaat Alannguat og for Kuannersuit, hvor forekomsten i Kuannersuit lå i den øverste del af et flydende magmatisk legeme, mens forekomsten i Killavaat Alannguat lå i den nederste del af det magmatiske legeme. Mens denne magma var flydende steg de lette dele af magmaen op til toppen af legemet og de tunge dele sank ned mod bunden af legemet. Derfor er komponenterne i Steenstrupin mineralet (Kuannersuit) relativt lette metaller – både de sjældne jordarters metaller og de radioaktive metaller. Komponenterne i Kakortokit mineralet (Killavaat Alannguat) er relativt tunge og indeholder derfor ikke væsentlige mængder af radioaktive grundstoffer.

Efter at dette magmatiske legeme er størknet, har grundfjeldet omkring legemet ændret sig over mange år og flyttet på det magmatiske legeme. Man kan sige, at det oprindelige "opretstående" magmatiske legeme har "lagt sig ned", hvor toppen altså er Kuannersuit området og bunden er Killavaat Alannguat området.

Der er andre mineraler i området, der kan udvindes fremover. Derfor kan der etableres yderligere andre jobs.

Nikolaj Peichnik Brandt, MT Højgaard/

Suliassaq ukiut kingulliit marluk akuuffigisimasani saqqummiuppa.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Tassunga link-iliisoqassaaq.

Præsentation af projektet som han har været en del af de seneste 2 år.

Linkes dertil

Flemming Pagh Jensen, biolog/Orbicon/

VVM-imut nalunaarusiaq saqqummiuppaa

Tassunga link-iliisoqassaaq.

Præsentation af VVM-rapporten

Linkes dertil

Rikke Carlsen - Grontmij/

Suliniutip inuiaqatigiinnut iluaqutaasumik sunniutissai pillugit nalilersuineq

Præsentation af VSB-rapporten

Linkes dertil

Namminersorlutik Oqartussat sinnerlugit

På vegne af Selvstyret

**Gert Asmund, seniorforsker/DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi & Ole Geertz-Hansen,
seniorforsker/Naturinstituttet**

DEC-p aamma Pinngortitaleriffiup VVM-imik nalilersuinerat siunnersortinit Tanbreez-imut atatinneqartunit
suliarineqarpoq – tassunga link-iliisoqassaaq

DCE og Grønlands Naturinstituts vurdering af VVM'en udarbejdet af de konsulenter, der er knyttet til
Tanbreez.

Linkes dertil

**Ole Kjær, Departementet for Erhverv og Råstoffer/ Inuusutissarsiornermut Aatsitassanullu
Naalakkersuisoqarfik**

Tusarniaanerup ingerlanera aamma Inuiaqatigiinnut tunngatillugu apeqquiti

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Tassunga link-iliisoqassaaq.

Høringsprocessen og Samfundsmæssige problemstillinger

Linkes dertil

Inersuarmit apeqquit

Spørgsmål fra salen

Jørgen Nathanielsen:

Narsami kommunip allaffiani atorfillit ikiliartuinnarput. Aatsitassanut Ikummatissanullu Aqutsisoqarfiup tamaani inissinneqarnissaa isumassarsiaasinnaannginnerpa?

Der har siden 1969 været undersøgelser i Killavaat Alannguat, og man har i mange år snakket om miner. Der bliver færre og færre ansatte i Kommunekontoret i Narsaq. Kunne det ikke være en ide at placere Råstofstyrelsen her?

Borgmester Jørgen Wæver Johansen/

Sisimiuni Aatsitassanut ilinniarfik maani Narsami immikkoortortaqaqtariaqaraluarpoq, taamaalilluni Kalaallit Nunaata kujataani aatsitassarsiorluni ingerlatani sulinissamik soqutiginnittut tamaani piginnaasaminnik piginnaanngorsarsinnaagaluarlutik.

Råstofskolen i Sisimiut bør have en afdeling her i Sydgrønland, så dem der har interesse for at arbejde i mineaktiviteter i Sydgrønland her kan få opkvalificeret kompetencer.

Isak Vahl:

1. Kangerluarsuk innimigineqalaartarnissaa innersuussutigigaa tassani aalisarfiummat – Iterlassuaq umiarsualivittut atorpeqarsinnaanngila?

Omkring havneplanerne kan jeg ikke lide det, så jeg spørger, om ikke man vil overveje. Det bør udvises respekt for området i Kangerluarsuk idet der foregår fiskeri her – kunne det ikke være en ide at benytte Iterlassuaq til havneanlæg i stedet? Dvs. over til den anden side af fjorden, hvis der kommer skib 6 gange om året? Fjorden er meget rig på fisk.

Naalakkersuisoq Jens-Erik Kirkegaard/

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

tusarniaanermi matumani umiarsualiviup Kangerluarsummi inissinneqarnissaanik siunnersuut ilaavoq. Taanna tusarniaassutigineqarpoq. Apeqqutit suliap ingerlaqqinnerani ilanngunneqassaaq, ilanngullugu tamanna periarfissaassanersoq.

Denne høring indebærer et forslag til at havnen placeres i Kangerluarsuk. Det er det, der er til høring. Dit spørgsmål vil blive taget med i det videre forløb, heriblandt om dette er en mulighed.

Nikolai P Brandt, MT Højgaard/

Nalilersuisoqarpoq umiarsualiviup Kangerluarsummi inissinneqarnissaa pitsaanerussasoq.

2. Umiarsuarnit nipiliornerit; tamanna imaani aalisagaqarfinnik sunniissanersoq misissorneqarpa?

Det er blevet vurderet, at det vil være bedst at placere havnen i Kangerluarsuk.

2. Støj fra skibe vil være meget høj; er det undersøgt om dette vil påvirke fiskemiljøet til havs?

Greg Barnes, Tanbreez/

Vi har kigget på forskellige steder at placere havnen.

Ole Geertz-Hansen, Naturinstituttet/

Nipiliortitsineq allanut atatillugu misissorneqarpoq, assersuutigalugu imaani uumasunut miluumasunut tunngatillugu. Tamanna ajornartorsiutaassasoq naatsorsuutigineqanngilaq. Sumiiffimmi eqqarsaatigineqartumi umiarsualiveqarfik ajornartorsiutaassasoq naatsorsuutigineqanngilaq

Støj er undersøgt i andre sammenhænge f.eks. i forhold til havpattedyr. Det bliver ikke regnet for et problem. Havneanlæg i det påtænkte område regnes ikke at udgøre et problem. Der er dog kun målt støj i forbindelse med hvalforekomster.

Theo Kruse:

1. Maani eqqatsinni aatsitassarsiorluni ingerlatanik pilersitsisoqassappat uagutsinnut inunnt kinguaassatsinnnullu sumilluunniit sunniuteqassanngitsoq tassa taamaappat?
1. Er det sådan, at der overhovedet ikke vil være påvirkning for os som mennesker og vores efterkommere, såfremt der etableres mineaktiviteter heromkring? Vil det ikke forstyrre de små fugle?

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Naalakkersuisoq Kim Kielsen/

Misissuinerit takutippaat Killavaat Alannguata eqqaani avatangiisit pinngortitarlu annikitsuaraannarmik sunnerneqassasut. Aamma eqqagassat inunnit pilersinneqartut aallunneqartussaapput, aammalu eqqagassalerinermut maleruagassaqaarpoq malinneqartussanik.

2. Sulisut nunaqavissuussappat, soraarsinneqassallutillu suliar tungikkunik.

Undersøgelserne viser, at der vil være meget lidt påvirkning af miljø og natur omkring Killavaat Alannguata. Der vil også være fokus på affald, der er skabt af mennesker, og håndteringen af affaldet er der regler for, som skal følges.

2. Vil de ansatte være lokale blive fyret hvis ikke de kommer på arbejde. Hvor længe vil man bruge lokal arbejdskraft?

Naalakkersuisoq Jens Erik Kirkegaard/

Siunnerfigineqarpoq minnerpaamik 90 procentit sulisuussasut, aammalu siunnerfigaarput 100 procentiussasut. Tamatuma saniatigut IBA-mut isumaqatiginninniartoqartussaavoq, tassani aatsitassarsiorluni ingerlatanut atatillugu suliffeqarneq isumaqatiginninniarnerni ilaatinneqassalluni. Aamma oqaatigineqassaaq Aatsitassanut ikummatissanullu inatsit nunaqavissut salliutinneqarnissaat pillugu aalajangersakkanik imaqarmat.

Målet er at mindst 90 procent vil være ansatte. Det er vigtigt, at vi bruger lokal arbejdskraft og arbejdspladser/leverandører, og vores mål er at det skal være 100 procent. Derudover vil der være IBA forhandlinger hvor arbejdsmarkedet i tilknytning til mineaktiviteterne vil være en del af forhandlingerne. Det skal også siges, at Råstofloven indeholder bestemmer om at de lokale skal have førsteprioritet.

Borgmester Jørgen Wæver Johansen/

IBA-mut isumaqatiginninniarnernut atatillugu kommuni qujanartumik ingerlatassani nunaqavissunik qanoq amerlatigisunik sulisoqarnissamut periarfissaqassanersoq annertooujussuarmik sunniteqartussaavoq.

3. Narsami innuttaasut Kuannersuit aamma Killavaat Alannguata akornanni inissisimasussaapput, aammalu urani qanoq annertutigisumik ajornartorsiutaassanersoq nalorninartortaqaarpoq.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

I forbindelse med IBA forhandlinger har kommunen heldigvis stor indflydelse på andelen af den lokale arbejdskrafts muligheder i de kommende aktiviteter. Målet er at drage så mange fordele som muligt.

3. Indbyggere i Narsaq vil være placeret mellem Kuannersuit og Killavaat Alannguat, og der er usikkerhed om, i hvor høj grad der vil være et problem med uran. Narsaq vil have mulighed for jobs i begge projekter (Kuannersuit og Killavaat Alanguat). Der vil være bekymringer som at skulle vælge mellem Tanbreez og Greenland Minerals & Energy.

Naalakkersuisoq Kim Kielsen/

Erseqqissarneqassaaq Kuannersuarnit pīaanissamut qinnuteqaammik suli tigusaqartoqanngimmat. Tamanna immikkoortuni pingaernerunngilaq. Qinnuteqaat tiguneqarpat immikkoortoq taanna pillugu tusarniaalluni ataatsimiititsisoqassaaq.

Det skal gøres klart, at der endnu ikke kommet en ansøgning om at udvinde uran fra Kuannersuit, og vi vil ikke snakke om uran og Kuannersuit. Det er ikke det som er hovedpunktet. Baggrundsstrålingen er lav i Tanbreez, der ingen værdi i uran. Når ansøgningen kommer, vil der blive holdt høringsmøder om dette punkt.

Rikard Efraimsen:

Tanbreez pīaalluni aallartippat aatsitassarsiorfik saarullinniartarfinnut qanittumiittussaavoq. Oqartoqarpoq pīaaneq sunniissanngitsoq. Taamaakkaluortoq taamaattoqassagaluarpat – aammalu aalisartoq inuussutissarsiornermini eqqugaalluni – kina taassumani akisussaasuussava?

Når Tanbreez er gået i gang med at udvinde, vil minen være tæt på de steder, hvor der fiskes torsk. Det siges, at udvindingen ikke vil påvirke. Hvis det nu alligevel bliver tilfældet – og fiskeren bliver ramt på sit erhverv – hvem står så tilbage med ansvaret? Og hvad vil der ske med fiskerne?

Naalakkersuisoq Jens Erik Kirkegaard/

Siunnerfigineqarpoq aalisartut aamma aatsitassarsiorfimmik ingerlatsinerup aallartereernerata kingorna aalisarsinnaassasut. Nakkutilliisoqartussaavoq. Tamanna aamma Nalunaq-mi pivoq, tassani misissuisoqarluni assersuutigalugu aalisakkanik. Tamatigut nakkutiginnittoqartussaavoq – aammalu taanna sukannersuussaaq. Avatangiisini ajornartorsiortoqalissagaluarpat imaluunniit navianartorsiortoqalerluni, tamanna isumagineqartussaavoq.

Ilisimatusarnikkut misissuinerit suli ingerlanneqartartussaapput. Iluaqutissartaasut ajoqutissartaasunit amerlanerusussaapput. Avatangiisit pinngortitarlu aatsitassanik pīaasoqarnissaanut niuerutigineqassanngillat.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Det er målet at fiskerne fortsat skal kunne fiske også efter at minedriften er gået i gang. Der skal kontrol til. Det samme skete også i Nalunaq, hvor der var undersøgelser af f.eks. fisk. Kontrol vil altid være der – og den vil være streng. Skulle der opstå problemer eller fare for miljøet, vil der blive taget hånd om det.

Videnskabelige undersøgelser bliver udført til stadighed. Fordele skal være flere end ulemper. Der skal ikke handles med miljøet og naturen for at der skal ske udvinding af mineraler/råstoffer.

Naalakkersuisoq Kim Kielsen/

Siusinnerusukkut biolog Flemming Pagh Jensen Orbicon-imeersup saqqummiussineratut pujoralannik siaruartitsineq sumiiffimmi aatsitassarsiorfiup eqqaaniittumi annikitsuinnaasussaavoq. Tamatuma saniatigut ingerlaavartumik nakkutiginnittoqartussaavoq – ajornartorsiutinik paasisaqartoqassagaluarpat taakkua isumagineqassapput.

Som det tidligere er fremsat af biolog Flemming Pagh Jensen fra Orbicon så vil spredningen af støv være begrænset i området omkring minen. Derudover vil være kontrol løbende – konstateres der problemer, vil der blive taget hånd om det. Ikke ret meget vil ændre sig. Trucks og sprængning vil fremkalde støv, men det er meget begrænset.

Jakob Michaelsen:

1. Umiarsualivik Tunulliarfimmiiinnaangila?
Kan havnen ikke placeres i Tunulliarfik?

Greg Barnes, Tanbreez/

Hvilken side tænker du på?

Kelly Bertelsen/

Det er på den nordlige side af fjorden.

Naalakkersuisoq Jens Erik Kirkegaard/

Aallaaviuvoq siunnersuutigineqartutut Kangerluarsummi inissinneqassasoq. Kangerluarsummut naleqqiullugu Tunulliarfik allatut periarfissaassappat tamanna qaqinneqassaaq.

2. Oqaatsit suut aatsitassarsiorfiup sumiiffiani atorineqassappat?

Udgangspunktet er, at den skal være placeret der som foreslået i Kangerluarsuk. Det vil blive taget op såfremt Tunulliarfik skal være et alternativt i forhold til Kangerluarsuk.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

2. Hvilket sprog vil være brugt i mineområdet?

Naalakkersuisoq Jens Erik Kirkegaard/

Isumannaallisaaneq eqqarsaatigalugu tuluttoorsinnaanissaq pingaaruteqarpoq. Kisianni aamma Naalakkersuisut siunnerfigaat IBA-mut isumaqatiginninniarnerni nassuiarneqassasoq piginnaasaqarnerit pikkorissuseqarnerillu suut sulisut pigissagaat naatsorsuutigineqarnerisq.

Af hensyn til sikkerheden er det vigtigt at man kan engelsk. Men det er også Naalakkersuisuts mål, at der ved IBA forhandlingerne skal defineres hvilke kompetencer og kvalifikationer, de ansatte forventes skal have.

Suka Frederiksen:

Ingerlatanut annertunerusunut nerisassat nunanit allaneersut eqqussorneqartut takusarparput, aamma Kalaallit Nunaanni nerisassat tunisassiarineqartut atorneqarnerunissaannut periarfissat suut eqqarsaatigineqarsinnaappat?

Vi ser at der importeres udenlandske madvarer til større aktiviteter, turisterne har selv deres egen mad med, og hvilke muligheder kan det tænkes at der vil være for mere at bruge de madvarer der produceres i Grønland?

Naalakkersuisoq Jens Erik Kirkegaard/

Aatsitassanut ikummatissanullu inatsimmi aalajangersarneqarpoq nunaqavissut atorneqartussaasut, tassani sulisussanut inuussutissarsiortunullu tunngatillugu. Taamaattumik IBA-mut isumaqatiginninniarnernit tassani aamma qitiulluinnartumik inissisimasussaapput. IBA ukiut tamaasa iluarseqqinneqartartussaavoq. Sulissutigineqartussaaq tassaavoq ingerlaavartumik aatsitassanut ikummatissanullu inatsimmi paragraffit nakkutiginnissaat.

Dette er et vigtigt spørgsmål. Det er op til os at lave lovgivningen. Råstofloven tilsiger, at det er de lokale, der skal bruges, både i forhold til ansatte og erhverv. Derfor vil IBA forhandlingerne igen have en central rolle. IBA vil blive revideret hvert år. Det der skal arbejdes på, er at der løbende skal føres kontrol af råstoflovens paragraffer. Fiskere kan også levere til minerne. Alle vil bidrage til minen. Den nuværende lovgivning er allerede i brug.

Borgmester Jørgen Wæver Johansen/

Soorunami ingerlatassat ingerlatseqatigiiffiup aallartitassai sapinngisamik annertunerpaamik pissarsiaqarfiginnissaat sulissutigissavarput. Ataqaatigiissaarissaagut taamaalilluni Kalaallit Nunaata kujataani inuussutissarsiortut tamarmik sapinngisamik annertunerpaamik pissarsisinnaalersillugit. Taamaattumik isumaqatiginninniarnerni angusat suliap ingerlaqqinnissaanut pingaaruteqartorujussuusussaapput.

Vi skal selvfølgelig arbejde på at vi får mest mulig ud af de aktiviteter som selskabet vil igangsætte. Vi skal koordinere så alle erhverv her i Sydgrønland får mest mulig ud af det. Derfor vil resultatet af forhandlingerne være et meget vigtigt punkt i det videre forløb.

Jens Christian Dahl:

1. Tailings – 200 tonsit – tatsimut iginneqartassapput. Ukiut 10 ingerlariarpata kuumminngaaniit ingerlassapput; sunniutigisinnaasaat misissorneqarismanerlutik?

Tailings op til 200 tons vil blive placeret i søen. Når de 10 år med minedrift er gået vil der ske en udledning videre i naturen. Er det undersøgt hvilket konsekvenser dette vil medføre?

Gert Asmund, seniorforsker/DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi/

Imermut tailings-inut tatsinit eqaloqarfik aqqusaarlugu imaanut kuuttumut tunngatillugu, arlaatigulluunniit kangerlummi uumassusilinnik sunniisussanik malussartoqanngilaq.

2. Ingerlatseqatigiiffiup akileraarutaa aamma royalties qanoq akiliuteqassappat? aamma ingerlatseqatigiiffiup nammineq qanoq annertutigisumik pissarsiaqarfissavaa?

Vedr. vand, der løber fra tailingssøen via Lakseelven og ned til havet, er der intet der tyder på, at det vil påvirke livet i fjorden.

2. Selskabsskat og royalties hvor meget vil de betale? og hvor meget vil selskabet selv få ud af det? Og hvad er planerne med NunaMinerals? Hvorfor har vi sådan en kort tidsfrist til høringerne, når selskabet har haft så mange år til at arbejde på det?

Naalakkersuisoq Jens Erik Kirkegaard/

Akileraartarnermut inatsimmi ingerlatseqatigiiffinnut akileraarutip annertussusaa aalajangerneqarpoq. Royalties periarfissaavoq, kisianni sulii aningaasartai aalajangerneqanngillat, kisianni tamanna isumaqatiginninniarnikkut aalajangerneqassaaq. Aatsitassat assigiinngitsut assigiinngitsumik procentiligaapput. VSB naapertorlugu inuiaqatigiinnut isertitassat tamarmiusut ukiunut 12-inut agguarlugit katillugit 1.200 mio. DKK-nik annertussuseqassasut naatsorsuutigineqarpoq.

2. Sooq tusarniaanermut piffissaliussaq 2. december 2013-imut aalajangerneqarpa?

Skattelovgivningen bestemmer størrelsen på selskabsskatten. Royalties er en mulighed, men der er ikke sat bestemt beløb på det endnu, men dette bestemmes af forhandlingerne. Forskellige råstoffer har forskellige procentsats. I alt forventes i henhold til VSB'en samlede indtægter til samfundet på 1.200 mio. DKK fordelt over 12 år.

2. Hvorfor er høringsfristen sat til 2. december 2013?

Naalakkersuisoq Jens Erik Kirkegaard/

Tusarniaanernut sapaatit akunneri 8-it piffissaliunneqartarput, aammalu tusarniaaneq manna piffissami 4. septembarimiit taamaalillunilu 2. december 2013-ip tungaanut ingerlavoq. Piffissami tassani nalunaarusiat pissarsiarineqarsinnaapput, maannakkullu Kalaallit Nunaata kujataani tusarniaalluni ataatsimiititsinernit malitseqartinneqarlutik.

3. Qaartitsinermi pujoralaap siammartiterneqarneranut tunngasoq? Ilumut ilumoorpa qaartiterinernit pujoralak oqaatigineqartut saniatigut siammassanngitsoq, pingaartumik tamaani sakkortoorujussuarmik anorlersinnaasarnera innersuussutigalugu?

Der afsættes 8 uger til høringer, og denne høring kører i en periode fra 4. september og således frem til 2. december 2013. I denne periode har rapporterne været tilgængelige, og de bliver nu fulgt op af disse høringsmøder i Sydgrønland.

3. Vedrørende spredning af støv fra sprængninger? Er det virkelig rigtigt at støvet fra sprængninger ikke spredes udover det der er nævnt, specielt med henvisning til, at der kan være meget kraftige vinde her omkring? Hvilke kalkulationer er der foretaget?

Flemming Pagh Jensen, biolog/Orbicon/

Pujoralaat siammartarnerannut tunngatillugu suliffeqarfik misissuineramik suliaqartoq aamma aatsitassarsiorfiutileqatigiiffinnut allanut misissuineramik suliaqartarpoq. Misissuineq pissusiviusunut paasissutissat aamma Killavaat Alannguata eqqaanut sumiiffimmut atuuttut, tunngavigalugit suliarineqarpoq.

Naatsorsuinerit takutippaat pujoralaat siammartartut 80-90 procentii lastbiilit ingerlaarneranneersuusut.

Den amerikanske virksomhed, der har lavet undersøgelsen omkring støvspredning har også udført undersøgelser for andre mineselskaber. Undersøgelsen er lavet på baggrund af faktuelle oplysninger, og som er gældende for området omkring Killavaat Alannguata.

Beregningerne viser, at 80-90 procent af støvspredningen kommer fra lastbilernes kørsel.

Gert Asmund-Hansen, Naturinstituttet/Pinnngortitaleriffik

Uuttortaanermut atortut ikkussorneqarput nassuiarneqartunik taakkuninnga uppernarsaataasussat.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Paasinarsissagaluarpaaq pissusiviusunut paasissutissat eqqunngitsut – tamanna eqqumaffigeqquneqassaaq, naggataatigullu apeqqutaalertussaavoq politikerit isummerfigisassaat.

Der vil blive sat måleapparater op som skal dokumentere, det der er beskrevet. Skulle det vise sig, at det faktisk oplyste ikke er rigtigt – så vil der blive gjort opmærksom på dette, og det kan i sidste ende blive et spørgsmål, som politikerne skal forholde sig til.

Jan Retmer-Petersen:

1 mia. koruunit / ukiut 10-it ingerlaneranni inuiaqatigiinnut isertitassatut naatsorsuutigineqarput. Kisitsisit taakkua maannakkut kisitsisinik tunngaveqarpat?

Vi har set, at Kina har nedsat markedsprisen for sjældne jordarter. For Tanbreez forventes 1 mia. kr. /over 10 år som indtægt til samfundet. Er disse tal på baggrund af nutidstal?

Greg Barnes, Tanbreez/

Kisitsisit annertoorujussuarmik allanngorsimapput, kisianni allanik aatsitassaqarpoq. Kina-miut akiusut appartillugit unammillissapput – taamatut sulisarput. Kisianni Kina-miut unammillersinnaanissaannut ilungersorluta sulivugut.

Maannakkorpiaq suliassat minnerpaamik 200-it imminnut unammilleqatigiipput. Kisianni upperaarpaaq suliassarput Canadamiunut unammillersinnaasoq.

Tallene ændrer sig radikalt, men der er andre mineraler. Kineserne vil konkurrere ved at sætte priserne ned – sådan arbejder de. Men vi arbejder ihærdigt på, at vi kan konkurrere med kineserne.

De sjældne jordarter er knap så sjældne, da der er mindst 200 projekter, der p.t. konkurrerer mod hinanden?

Naalackersuisoq Jens Erik Kirkegaard/

Ilumoorpoq nunarsuaq tamakkerlugu sakkortuumik unammilleqatigiittoqartoq – kisianni Naalackersuisut ukiorpassuarni kingullerni Kalaallit Nunaannut aningaasaliisussanik pilerilersitsinissamut ilungersorlutik suliniuteqarsimapput, ilaatigut Kalaallit Nunaat sumiiffinnut sorsuffiunngitsunut il.il. assersuutissat atorneratigut, taamaalillutalu nunanut allarpassuarnut aamma aatsitassarsiorfinnik ingerlatsiviusunut sanilliulluta nunatut patajaatsutut inissisimavugut.

Tanbreezip suliniutaa pillugu tamanut ammasumik tusarniaaneq
Offentligt høringsmøde vedrørende TANBREEZ projektet

Det er rigtigt at der er en stærk konkurrence på verdensplan – men Naalakkersuisut har igennem de seneste mange år gjort en ihærdig indsats for at tiltrække investorer til Grønland ved blandt andet at bruge Grønland som et eksempel på et sted hvor der ikke er krig etc., og således er et politisk stabilt land i forhold til mange andre lande, sammenlignet med Afrika, hvor der også drives miner. Vores lovgivning er nødt til at være konkurrencedygtig.

Naggataarutaasumik oqaaseqaatit

Afsluttende bemærkninger

Borgmester Jørgen Wæver Johansen/

Neriuppunga maanngaaniit anissasusi misigisimallusi apeqqutigisasi akissutissarsisimallugit imaluunniit unnuk manna saqqummiinernit ilisimasaqarnerulersimallusi. Kommunimi innuttaasut amerlanerulernissaat pisariaqartilluinnarparput, taamaalilluta isertitassanut tunngaviusut amerlanerulersinnaaniassammata.

Taamaattumik Naalakkersuisut pisariaqartunik aalajangiisinnaassuseqartut pisariaqartippavut.

Jeg håber at I går herfra med en følelse af at I har fået svar på det spørgsmål I har stillet eller er blevet rigere på viden ud fra aftenens fremlæggelser. Vi har virkeligt brug for at der bliver flere borgere i kommunen, så vi kan få større indtægtsgrundlag.

Derfor har vi brug for et Naalakkersuisut, der er i stand til at træffe nødvendige beslutninger.